

door Mirjam Diatlowicki
foto: Danny Rosenthal

Jarenlang was hij een bijna dagelijkse verschijning op de Nederlandse televisie. Twee jaar geleden droeg hij het stokje over aan de nieuwe generatie. Eddo Rosenthal is met pensioen als buitenlandverslaggever voor de NOS. Hij versloeg 36 jaar veel oorlogen en conflicten in het Midden-Oosten. De redactie vroeg zich af wat het betekent om op meerdere manieren te leven in twee werelden: Israël/Nederland, publiek/privé persoon, werkend/met pensioen. Wat doet het met je om te leven in diaspora? Genoeg redenen om deze vragen voor te leggen aan Eddo Rosenthal.

In gesprek met Eddo Rosenthal

'Er werd nooit gepraat over wat er gebeurd was.'

Eddo Rosenthal werd in 1947 geboren in Amsterdam, studeerde economie en richtte tijdens zijn studie het jongerenkatern in het NIW (Nieuw Israëlitisch Weekblad) op. Hij was landelijk voorzitter van de NZSO (Nederlandse Zionistische Studenten Organisatie) en initiatiefnemer van de actiegroep de Kritische Tsionisten en hun studentenblad Kova Tembel. In 1971 vertrok Eddo naar Israël, voor een half jaar. Na tien jaar zei hij nog steeds dat hij er maar tijdelijk bleef. Hij werkte als freelancer voor onder andere Het Vrije Volk, de Haagse Post en de IKON. Van 1974 tot 1997 werkte Eddo voor de Volkskrant en tenslotte van 1976 tot 2007 voor het NOS Journaal en het radioprogramma 'Met het oog op morgen'. Eddo heeft twee zoons uit zijn eerste huwelijk, een Israëlische partner, een dochter en vier kleinzonen. Zijn vader is een Duitse jood die in 1939

naar Nederland kwam. Hij is tot zijn dood stateloos geweest. Hij heeft altijd het gevoel gehad dat hij z'n leven te danken had aan het koningshuis. Moeder verloor haar grote liefde in de oorlog en trouwde met diens oom. In het gezin worden twee kinderen geboren, Eddo en zijn jongere zuster. Moeder wil nadrukkelijk laten zien dat Hitler niet gewonnen heeft. De kinderen zitten op joodse scholen, afgeschermd van de niet-joodse wereld. Eddo: 'Niet-joodse leraren zeiden vaak: 'Jullie zijn verreweg de moeilijkste leerlingen van Amsterdam.' Er werd nooit gepraat over wat er gebeurd was. Dat was taboe.' Omdat Eddo in Israël woont, hebben we een telefonisch interview. Volgens afspraak bel ik op zondagochtend en krijg een opgewonden Eddo aan de telefoon. Of ik het nieuws al gehoord heb. Er is een groot grondoffensief geweest en de Gazastrook is in drieën gehakt. Er zijn vele ►

tienduizenden soldaten opgeroepen. Er is een enorme escalatie van het conflict aan de gang. Zelf woont hij gelukkig buiten het bereik van de raketten, zodat hij niet persoonlijk in gevaar is. ‘Ik zit aan de tv gekluisterd. Ik ben heel erg nieuwsminded. Mijn oudste zoon is in de dertig en woont met vrouw en kind net binnen het bereik van de raketten. Hij heeft een zootje van drie en vanuit veiligheidsoverwegingen is de kleuterschool gesloten. Dat brengt het wel erg dichtbij. Mijn dochter is nu in het leger in dienst. Maar die zit gelukkig op een basis in Jeruzalem, ver weg van de strijd. Dus niet direct in gevaar.’ Eddo vertelt: ‘Ik woon samen met een Israëliische vrouw. Zij zegt vaak: ‘We hebben hier te maken met twee stomme volkeren die altijd de verkeerde beslissingen nemen.’ Jacob Israël de Haan¹ schreef op zijn manier al negentig jaar geleden over de situatie tussen joden en arabieren in het toenmalige Britse mandaatgebied Palestina. Hij ging er als zionist naartoe, werd anti-zionist en werd uiteindelijk vermoord door fanatieke zionisten.’

Hoe is dat voor jou gegaan?

‘Ik ben sceptischer geworden in de loop der jaren. Er is een verschil tussen een ‘joodse staat’ en een ‘staat voor joden’. Een joodse staat werkt volgens mij niet. Al zestig jaar worden de arabieren gediscrimineerd. Iets wat volgens de Israëliische wetgeving niet mag. Veel mensen hier vinden dat Israël een staat voor joden is en niet voor alle inwoners. Vanuit mijn Nederlandse achtergrond vind ik dat onverteerbaar. Achmed Tibi² heeft gezegd: ‘Het enige terrein waarop niet gediscrimineerd wordt, zijn de verkiezingen

want iedereen heeft stemrecht.’ Het is een staatsideologie geworden. Een groot gedeelte van de oude garde is het erover eens dat het land heel anders geworden is dan ze hadden gehoopt. Dat komt ook door de vijandige omgeving. Veel Arabieren vinden Israël een vreemde eend in de bijt, net zoals ze dat ook van het christelijke Libanon vinden.’

Hoe blijf je objectief?

‘Je doet gewoon je werk. Als er wel eens iets was waar ik het moeilijk mee had, dan schreef ik ook over die moeilijkheid. Maar objectieve journalistiek bestaat niet. Ieder schrijft vanuit z’n eigen perspectief. Ik heb eens een interview afgezegd omdat ik de vraag of ik een situatie wel objectief kon verslaan als mijn kinderen in het leger zitten, te onfatsoenlijk vond. Daar heb ik het erg moeilijk mee gehad, het voelde als een persoonlijke aanval. Dat heeft met de holocaust te maken. Ik ben een tweede generatie kind en als er aan mijn integriteit getwijfeld wordt omdat ik joods ben, dan word ik erg kwaad. Daarover wil ik ook niet in discussie.’

Nederland worstelt met angst voor z’n islamitische immigranten. Is dat heel anders in Israël?

‘Als iemand die regelmatig in Nederland komt maar er niet woont, voelt het voor mij dat Nederland intoleranter is geworden. En dan heb ik het eigenlijk alleen over Amsterdam, want daar kom ik meestal. Die intolerantie geldt vooral voor de Nederlandse regelgeving. Als ik nu bijvoorbeeld naar Nederland zou komen met mijn Israëliische partner, dan zou zij problemen krijgen met

een verblijfsvergunning. Dat is echt een grote verandering. Het grote verschil met Israël is, dat daar ideologisch en nationaal bepaald is dat joodse immigranten welkom zijn. Joodse jongeren tussen de 18 en 26 jaar uit de hele wereld hebben de mogelijkheid om gesubsidieerd naar Israël te komen om het land te leren kennen. Nederland komt er langzaam achter dat het heel lang met een mythe heeft geleefd, de mythe van de tolerantie. Nu wordt die getest en vallen veel Nederlanders door de mand. De taal klinkt al discriminerend. Het onderscheid dat wordt gemaakt tussen autochtoon en allochtoon is net als in Israël tussen de joden en de minderheden, waarmee de Israëliische arabieren worden bedoeld. Ik denk ook dat veel mensen in Nederland problemen met de islam hebben vanwege de terreur- en zelfmoordacties die uit naam van de islam gepleegd worden. De meeste moslims die in het nieuws komen, zijn gewelddadige moslims. Dat creëert angst. Mijn vader heeft zich in Nederland nooit gediscrimineerd gevoeld. Die intolerantie bestond toen niet. De enige intolerantie waaraan hij zich wel ergerde, was de intolerantie van de Nederlandse joden jegens de Duitse joden.’

Je woont nu al zo lang in Israël, voel je je Nederlander of Israëli?

‘Ik ben zowel gevoelsmatig als praktisch geen Israëli. Ik heb m’n Nederlandse nationaliteit en die houd ik. Ik voel me in Nederland een ‘joodse Nederlander’ en in Israël een ‘Nederlandse jood’. Ik heb een Israëliische vrouw en mijn kinderen zijn in Israël geboren. Mijn kinderen zijn Israëli en Nederlander, ik voel me er wel en niet bijhoren.’

Ga je anders met het nieuws om nu je niet

meer als correspondent werkt?

‘Ik volg het nieuws intensief. De situatie herhaalt zich telkens. Ik volg het nieuws meer dan de gemiddelde burger, maar minder dan de gemiddelde journalist. Voor mij is het grote verschil dat ik geen deadlines meer heb. Ik was zeven dagen per week, 24 uur per dag beschikbaar om naar de studio geroepen te worden. Dat hoort bij het beroep van buitenlandcorrespondent. Ik ben blij dat ik daar vanaf ben. Een paar dagen van tevoren kaartjes kopen voor een toneelvoorstelling zat er niet in, elke sociale afspraak was altijd onder voorbehoud. Ons dagelijks leven is niet zo veel veranderd. Ik werkte altijd al van huis uit. Ik ben nu wel meer thuis. Mijn vrouw werkt nog gewoon, zij zit in het onderwijs. Het leven is rustiger geworden, maar structureel is er niet veel veranderd. We gaan vaker uit en ik lees meer boeken. Ik ben aan het onderzoeken wat voor vorm ik aan m’n leven geven wil. Ik heb bijna alles afgewezen wat me aan werk is aangeboden. Ik schrijf wel wat. Maar het is allemaal nog onzeker en vaag. Ik vind dat wel lastig, maar het hoort erbij. Het is een overgangsfase. Ik kom vanzelf in iets positiefs terecht. Er is meer plaats gekomen voor de mens, onze relatie krijgt ook meer plek. Mijn vrouw is altijd erg tolerant geweest. Zij komt uit een heel politiek gezin waarin vader veel weg was vanwege zijn politieke activiteiten. Ze kan wel eens sarcastisch zeggen dat ze met mij van de regen in de drup terecht is gekomen. Dat ze net zo’n leven heeft als vroeger thuis.’

Wat is je relatie met Nederland?

‘Ik kwam tot 2003 geregeld naar Nederland omdat m’n vader nog leefde en vanwege mijn werk. Beiden zijn weggefallen. Ik volg wel intensief de Nederlandse politiek. Ik bekijk op internet de Nederlandse kranten en

tv-programma’s. Iedere dag kijk ik wel iets. De kinderen kennen Nederland als vakantieland. Mijn zoons hebben twee Nederlandse ouders, m’n dochter heeft een Israëliische moeder en Nederlandse vader. De band die de kinderen met Nederland hebben, heeft ook veel te maken met hun grootouders. Mijn moeder woont al twintig jaar in Israël, maar mijn vader heeft altijd in Nederland gewoond, net zoals mijn zusje en haar kinderen. Mijn dochter kent Nederland het beste, die spreekt ook het beste Nederlands omdat mijn vrouw dat ook goed spreekt. Voordat we elkaar in Israël leerden kennen, had ze in Nederland gestudeerd. Ze heeft nog steeds goede contacten met Nederlandse vriendinnen. Eén van mijn zoons heeft met zijn vrouw een half jaar in Den Haag gewoond, maar ze konden niet aarden. Hun land is Israël. Hoewel het hier gevaarlijk is, hebben ze daar geen twijfel over. Het is hun taal en cultuur. Het staat niet ter discussie.’

Parallel met de Marokkanen in Nederland?

‘Het verschil is dat mijn kinderen zich in Nederland niet gediscrimineerd voelen en veel Marokkaanse kinderen voelen zich dat in Nederland wel.’

In Nederland ben je een bekende Nederlan-

¹ Jacob Israël de Haan (Smilde, 31 december 1881 - Jeruzalem, 30 juni 1924) was een Nederlandse schrijver, dichter, publicist, rechtsgeleerde en (anti-)zionist.

Hij emigreerde in 1919 als zionist naar Palestina. Hij werd daar op 30 juni 1924 vermoord door Avraham Tehomi in opdracht van de Joodse paramilitaire organisatie Hagana.

der, ben je dat in Israël ook?

‘Bij mij is dat heel gek. Ik ben wel een bekende Nederlander, maar ik heb daar niets mee te maken omdat ik buiten Nederland woon. In Israël ben ik volkomen onbekend. Er zit een grote kloof tussen. In m’n dagelijkse leven ben ik een onbekende Nederlander in het land waar ik woon. Ver weg ben ik een bekende Nederlander, maar daarmee word ik bijna nooit geconfronteerd. En dan ook nog alleen bij een bepaalde leeftijdsgroep. Jongeren kennen me niet. Daarom blijf ik het ook leuk vinden. Als ik dagelijks aangesproken zou worden, zou ik het niet meer zo leuk vinden. In de Nederlands-joodse gemeenschap

zijn veel mensen die niet begrijpen wat een correspondent is. Die spraken me juist aan op een omgekeerde manier. Dat ik Israël moest verdedigen. Vooral als er in Israël dingen gebeurden die vanuit het buitenland veel kritiek kregen, werd mij verweten dat ik de vuile was buiten hing. Mijn vader was heel trots op me. Hij verdedigde me altijd als zijn medebewoners van het joodse bejaardenhuis vonden dat ik te kritisch was. Met mijn moeder, die nu in de negentig is, lag de relatie altijd ingewikkelder dan met mijn vader. Dat is een lang verhaal, daar kunnen we het misschien een andere keer over hebben.’ ◀

² Dr. Ahmed Tibi (19 december 1958) is arts en arabisch-Israëliisch politicus en leider van de Arabische Nationalistische Partij in Israël (The Arab Movement for Renewal). Hij omschrijft zichzelf als een Arabische-Palestijn, maar noemt Israël zijn thuisland. Hij heeft besloten in Israël te blijven en niet naar de Palestijnse gebieden te gaan om die te helpen opbouwen.